

Návykové látky, alkoholová a nealkoholová toxikománie

Charakteristika kriminologie, předmět, pojem a význam

Stav, struktura a dynamika kriminality

Vznik kriminologie, historické směry

Uveďte jednotlivé kriminologické školy, jejich charakteristiku

Vznik čl. Kriminologie, prameny

Faktory kriminality, příčiny a podmínky kriminality

Speciální a obecná prevence

Osobnost pachatele trestných činů, pojem a struktura osobnosti

Kriminogenní faktory formování pachatele, typologie pachatelů

Recidiva, pojem, vývoj názorů na recidivu

Příčiny recidivy, prevence

Viktimologie, pojem, předmět zkoumání

Význam viktimologie pro trestní právo

Proces viktimizace, pojem viktimnosti

Kriminalita mládeže, fenomenologie a etiologie kriminality mládeže

Prevence a profylaxe kriminality mládeže

Návykové látky, alkoholová a nealkoholová toxikománie

Organizovaná kriminalita, pojem, význam, druhy

Stav, prognosa a prevence organizované kriminality, mezinárodní aspekt

Toxikománie - pojmy

- Adiktologie – lékařsko-psychologický obor zab. patologickými závislostmi
 - Na látkách, procesu, člověku
- Návyková látka
- Alkohol (ethanol)
- Omamné a psychotropní látky (OPL)
- Droga
- Drogová závislost
 - fyzická
 - psychická
- Abstinenční syndrom

Alkoholová toxikománie

- Evropa a Sam – tradiční legální droga
- Spotřeba v ČR roste od 50 let*
- Zdravotní rizika
- Rozvrat rodiny, zanedbání výchovy dětí, šíření prostituce, pohlavních chorob, celková degenerace člověka
- metabolismus
- Účinky – tab.
- Akutní x chronická intoxikace
- E.M.Jellinek: vývoj návyku na alkohol: fáze počáteční, varovná, rozhodná, ovládnutí

Tabulka č. 17

Hladina alkoholu v krvi, pocity, chování

Hladina alkoholu	Pocit	Chování
0,4 promile	uvolnění	vyšší riziko úrazu
0,6 promile	veselost	ovlivněna schopnost rozhodování a úsudku
0,8 promile	teplo, spokojenost	zhoršené sebeovládání, horší postřeh
1,2 promile	mnohomluvnost, podrážděnost	impulsivnost, prudké nevypočitatelné reakce
1,5 promile	otupělost, zmatenost	méně zřetelná řeč, agresivita, sklon k násilí
2,0 promile	tupá opilost	poruchy rovnováhy, dvojité vidění, poruchy paměti
3,0 promile		možné bezvědomí
4,0 promile		bezvědomí, riziko smrtelné otravy

Pramen: Sportpropag 1996

Trestná činnost páchaná v souvislosti s alkoholem

- TČ související s nedovolenou výrobou či konzumací alkoholu
- TČ u nichž se výrazně projevuje vliv alkoholu na potlačení morálních a sociálních zábran (násilná, mravnostní, v dopravě, nedbalostní)
- Alkohol je významný kriminogenní faktor
- Prevence se překrývá s prevencí alkoholismu
 - Primární – omezování nabídky alkoholu, snižování poptávky
 - Sek.a ter. – léčebná činnost
- Nařízená ústavní léčení

Tabulka č. 19

Podíl alkoholu na vybraných druzích trestných činů v ČR v letech 1989-2002 (v %)

Trestný čin	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vražda (§ 219 TZ)	41,9	42,2	44,2	46,6	43,2	37,8	32,8	32,2	25,3	25,4	23,7	15,8	18,3	24,8
Loupež (§ 234 TZ)	41,3	41,2	33,3	30,4	25,1	16,9	13,9	11,8	9,8	10,1	7,5	8,9	7,3	7,9
Úmyslné ublí- žení na zdraví (§ 221, 222 TZ)	41,2	40,3	41,2	39,8	40,4	25,8	25,3	24,6	23,6	23,5	21,4	20,1	22,3	22,0
Znásilnění (§ 241 TZ)	47,7	47,8	46,6	41,8	36,4	27,7	26,2	25,0	23,5	19,3	18,1	15,1	16,3	15,3
Pohlavní zneužívání (§ 242, 243 TZ)	11,5	12,0	13,4	11,3	12,0	7,3	5,1	4,4	4,0	2,7	4,2	6,4	2,0	4,0
Výtržnictví (§ 202 TZ)	41,2	40,3	41,2	64,2	58,8	47,2	41,7	36,3	35,9	33,7	26,4	26,5	26,9	28,7

Pramen: policejní statistika

Tabulka č. 18

Trestné činy pod vlivem alkoholu v ČR v letech 1989-2002

Rok	Počet trestných činů pod vlivem alkoholu	Podíl alkoholu na celkové objasněné trestné činnosti (%)
1989	24 067	25,4
1990	21 119	25,1
1991	17 911	18,1
1992	18 644	16,4
1993	18 882	14,2
1994	13 352	9,8
1995	13 610	8,5
1996	12 803	7,5
1997	11 877	6,8
1998	11 168	5,9
1999	9 470	4,8
2000	9 136	5,2
2001	9 184	5,4
2002	9 840	6,4

Pramen: policejní statistika

Evropský akční plán o alkoholu

- Vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací 1991
- Plán do 2000 snížit spotřebu alkoholu o 25%
- Evropa kontinentem s nejvyšší produkcí a spotřebou alkoholu
- ČR od 1993
- Dále upřesněn 1995 v Paříži: Evropská konference zdraví, společnost a alkohol – strategie s ohledem na zdraví a hospodářství, respektující kulturní, soc., právní i ekonomické podmínky

Nealkoholová toxikománie

- Od 20. stol. úsilí potlačení výroby a obchodu s drogami
- Nabídka i poptávka ve všech zemích vzrůstá
- Rychlý a výrazný účinek na psychiku*
- Fáze vývoje návyku na drogu: iniciální, pravidelné užívání, závislost, terminální
- U nás v 1.pol.20.stol (WW1, WW2, 1989)
- Podmínky vzniku závislosti: biopsychické faktory (osobnost), vlivy prostředí, typ drogy, situační faktory (adaptační problémy, stres, trauma, onemocnění...)
- Motivy užití drogy

Tabulka č. 21
Krátkodobé a dlouhodobé účinky drog

Droga	Účinky krátkodobé	Účinky dlouhodobé
Opiáty heroin morfin kodein a další	stav opojení útlum zúžení zornic	zrychlený tep neklid bledost bolesti svalů a kloubů ztráta zájmů
Halucinogeny LSD psylocibin mescalín a další	halucinace porucha vnímání rozšíření zornic špatné sebeovládání agresivita	riziko rozvoje duševních chorob riziko nádorových onemocnění ztráta kontaktu s realitou
Psychostimulační látky pervitin extaze další amfetaminy ⁶⁾ kokain	zrychlený tep rozšířené zornice aktivita podrážděnost třes po odeznění účinku hluboká deprese	nespavost pocity pronásledování poruchy vidění bolesti hlavy agrese deprese sebevraždy
Cannabis⁷⁾	zarudlé oči zrychlený tep kašel nezájem nesoustředěnost podrážděnost	poruchy paměti poruchy smyslového vnímání citové otupění kolísání nálad riziko rozvoje duševních chorob
Těkavé látky toluen éter a další	zmatenost rozšířené zornice nezřetelná výslovnost riziko smrtelné otravy	poruchy paměti poruchy krve tvorby poruchy srdeční činnosti poškození mozku

TČ páchaná v souvislosti s užitím drog

- TČ s cílem vytvořit nabídku (výroba a obchod, držení omamných a psychotropních látek a jedů)
- TČ páchané po vlivem drog (proti majetku, svobodě a lidské důstojnosti, životu a zdraví)
- TČ zaměřené na získávání drog – obstarávací (nejčastěji proti majetku)
- TČ páchané na drogově závislých (proti svobodě a lidské důstojnosti)

Kontrola nealkoholové toxikománie

- Sociální i represivní
- Omezování nabídky (represe, spolupráce s orgány OSN pro kontrolu drog...)
- Omezování poptávky (národní strategie protidrogové politiky)
- Primární snížení zájmu mladých lidí o návykovou látku
- Sekundární – včasné zachycení rizikových skupin a terapeutické zabezpečení
- Terciární – snižování negativních důsledků a k zabránění recidivě
- Koordinace činností – Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (2001)

Tabulka č. 20
Přehled nejvýznamnějších mezinárodních dohod
v oblasti kontroly šíření drog ve 20. století

1909 Šanghajská konference	<ul style="list-style-type: none"> - rezoluce proti kouření opia - požadavek kontroly prodeje drog
1912 Haagská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - výrobu a obchod s opiáty a kokainem omezit jen na lékařské a vědecké účely - zavést kontrolní režimy na národní úrovni
1925 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - zaveden systém dovozních a vývozních povolení opiátů, kokainu - zavedena roční statistická hlášení o spotřebě - ustaven úřad pro omamné látky
1931 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - zavedeny limity výroby a dovozu omamných látek
1936 Ženevská konvence	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek stanovení trestu za nezákonný obchod s omamnými látkami
1948 Pařížský protokol	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek mezinárodní kontroly pro každou látku, která vyvolává závislost
1953 Opiový protokol z New Yorku	<ul style="list-style-type: none"> - požadavek na regulace pěstování opiového máku - export opia povolen pouze 7 zemím (Indie, Írán, Turecko, Řecko, Jugoslávie, Bulharsko, Sovětský svaz)
1961 Jednotná úmluva o omamných látkách	<ul style="list-style-type: none"> - shrnuta všechna předchozí ustanovení o omamných látkách - vytvořeny seznamy kontrolovaných omamných látek a provedena jejich diferenciacce do skupin - vytvořen Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek (International Narcotic Control Board-INCIB)
1971 Jednotná úmluva o psychotropních látkách	<ul style="list-style-type: none"> - shrnuta všechna předcházející ustanovení o psychotropních látkách a vytvořeny seznamy kontrolovaných psychotropních látek
1972 Protokol o změnách jednotné úmluvy z roku 1961	<ul style="list-style-type: none"> - funkce Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek - trestní postih proti zneužívání omamných látek
1988 Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami	<ul style="list-style-type: none"> - kontroly prekurzorů a pomocných chemických látek - požadavek legislativních opatření k omezení a trestání nezákonné výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami, včetně „praní špinavých peněz“, a ke konfiskaci výnosů
1998 Valné shromáždění OSN	<ul style="list-style-type: none"> - Protidrogový program OSN na léta 2000-2008